

СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Ірина Білецька (Умань, Україна)

На сучасному етапі розвитку лінгвістики політична термінологія є однією з тих галузей, де словотворчі процеси відбуваються найбільш активно. Серед них чільне місце займає семантична деривація.

З метою встановлення ролі семантичної деривації у словотворі політичних термінів в якості джерел ілюстративного матеріалу були відібрані кілька найбільш авторитетних інтернет-словників і глосаріїв нових термінів, зокрема, «Eurospeak», «The Word Spy», «Glossary on Information Society» та ін. Звернення першочергово до джерел Інтернету зумовлено тим, що вони оперативніше реагують на зміни в мові, містять більш сучасну і повну інформацію, оскільки їх публікація займає набагато менше часу, ніж друкованих видань.

У ході дослідження проаналізовані нові терміни в галузі політології і похідні від них слова загальнолітературної мови. Процес семантичної деривації на кожні 100 слів був характерний для 26 термінів. Встановлено, що політичні терміни взаємодіють шляхом термінологізації і детермінологізації як зі словами загальнолітературної мови, так і з термінами інших наукових галузей.

Так, наприклад, відбулося звуження значення слова *enlargement*, яке в якості політичного терміна в контексті обговорення проблем, пов'язаних з європейською інтеграцією, має значення «the process of expansion of the EU through the admission of new members» і використовується досить активно, наприклад: *This enlargement will bring opportunity and hope to millions of Europeans* [1].

Термін *dipstick* спочатку вживався в автомобільній термінології в значенні «a long, thin piece of metal that reaches down into the sump where the car's oil resides at rest used to determine if you need to add oil to the car». Потім він піддався детермінологізації і став вживатися, зокрема, в школах як «asking

questions about the current lesson as it goes along». В політичній термінології він набув значення «to take the measure of a person or a situation», наприклад: *In private, Secretary Powell, an amateur automotive mechanic, complains that old friends spend too much time sympathetically taking his temperature – «dip-sticking me», as he puts it.*

Досить широко поширене утворення політичних термінів від власних імен, назв компаній і художніх творів. Так, наприклад, назва торгівельної марки автомобілів «Вольво» ввійшла до складу термінологічного словосполучення *Volvo Democrat* у значенні «a white, well-educated, moderately affluent, liberal, suburban professional»: *The sea of Swedish cars flooding north of Montana and frenetically searching for parking made it seem that every Volvo Democrat west of La Cienega was on hand* [2].

Термін *Washington read* має значення «the perusal of a book in a bookstore that consists of checking the index for references to oneself and reading only those parts of the book», наприклад: *There was the usual jesting about the «Washington read», which consists of a flip through the index in search of one's name. «I always thought what I'd do was list people in the index but not put them in the book», said former Carter press secretary turned political columnist Jody Powell* [1].

Окрім включення до термінологічної системи слів загальнолітературної мови і термінів інших наук, можна також говорити про триваючу детермінологізацію політичних термінів. Термін *roadmap* визначається як «initially the «plan» for peace in the Middle East, now used in business to mean any kind of plan». Він отримав широке поширення в значенні «план», «програма дій» щодо врегулювання конфлікту на Близькому Сході, а потім став активно використовуватися і в інших сферах, особливо науковій та діловій: *Our roadmap is similar to a long-range strategic plan, in the sense that it will inform and guide our steps towards our scientific goals* [2].

Крім того, на 100 проаналізованих термінів припадає 33 складних, які були утворені шляхом поєднання політичних термінів і слів літературної мови, що втратили частину свого значення, ввійшовши до складу фразеологічної

одиниці. Таке термінологічне словосполучення, як *imperial overstretch* має значення «the extension of an empire beyond its ability to maintain or expand its military and economic commitments»: *Might Washington, like Rome, fall victim to imperial overstretch? Could military force abroad eventually have to be withdrawn because of bankruptcy at home?* [1]. У цьому випадку термін *imperial* поєднується зі словом загальнолітературної мови, в результаті чого утворюється термінологічне словосполучення.

Термін *deliberative poll* (an opinion poll conducted after respondents have been given information related to the poll's issues, as well as time to discuss and deliberate upon the information) також є аналогічним результатом: *After choosing a representative national sample of more than 700 people, political scientists conducted what is called a deliberative poll. They created a group of well-informed voters by giving them home computers and exposing them to the candidates' commercials and policy positions* [1].

Термін *headline risk* («the risk associated with something or someone that has the potential to generate an excessive amount of negative publicity») виступає як поєднання двох загальнономовних слів, у результаті чого утворюється термін. Варто зазначити, що він одночасно вживається і в політиці, і в бізнесі: *Public relations professionals tell their clients to avoid headline risk at all costs* [2].

Таким чином, зміна значення й утворення фразеологічних одиниць відіграють значну роль у сучасному словотворі. Більше половини неологізмів у галузі політології утворюються за їх допомогою. Крім того, процес детермінологізації політичних термінів також відіграє роль у сучасній англійській мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Glossary on Information Society [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://www.iis.ru/glossary/ispolicy.en.html>
2. The Word Spy: The Word Lover's Guide to New Words [Electronic Resource]. – Mode of Access : <https://www.wordspy.com/>